DOMVS DEI AEDIFICATIO

SIVE

Laudes B. Virginis Conceptæ.

Latine, et Graece, oratorie, ac Poetice pertractatae

A

IACOBO signorino Florentino

FRANC. Ignatio Tonello Rom.

ALEXANDRO Mozzano Corriggiensi

Sem. Rom. Cler.

Accesserunt harmonica metra singulis actionibus interiecta.

Romæ Superior. licentia. Ann. M.D.C.XXXI.

S. R.

PATRIS POTENTIA MATERIEM PRAESTAT AEDIFICIO

ORATIO

Habita

A IACOBO SIGNORINO FLORENTINO.

TRIA ſibi domicilia exædificari antiquo decurſu temporum voluit rerum omnium faber, & Architectus Deus; priuatum vnum, mobile, caſtrenſe, ceu peregrinantis Numinis geſtamen, cui fabricando Moſem præfecit, potentem illum operum admirabilium: alterum verò, templum auguſtum, veluti ſedentis Arbitri regale ſolium ex oppleta montibus valle pœne duxit in ſydera Salomon non tam potentiæ viribus, quam ſapientiæ artibus Rex omnium præclariſsimus: tertium deniq; illud ipſum poſt eius caſum, ruinasq. barbaricas, Zorobabelus pietatis ardore princeps flagrantiſſimus, inſtaurauit. Atque hæc olim molitus eſt Deus, vt coleretur in terris: Nunc verò quia terras colere ipſe decreuit, vnum hodie pro cunctis ædificium, elaborata primum Virgine, conſtruit, tribus vnam conferentibus operam, Patris, inquam, æterni potentia, Vnigeniti nati ſapientia, Spiritus afflati gratia machinantibus heroinæ huius virginalem ſtructuram, hoc eſt Aedem diuino Verbo rerum omnium ædificatore digniſſimam.

Materiem ego curſim proponam oratoriè ne, an poeticè neſcio: commotus enim mihi animus eſt erga nouam miraculi huius pulchritudinem vehementius, vbi autem concitatur acrius Oratoris animus, facilè excurrit in limites finitimæ facultatis.

Et vero ingentem à dextera video lignorum ſtruem, lapidum aceruum, metallorum copiam, conſentaneum planè Dei Patris opibus apparatum incorruptæ materiæ, quæ tanta eſt, atque tam varia, vt Syluæ ſtructilis ſpeciem præſeferat. Nemeam appellarem ſyluam, niſi quòd Leo aduerſarius ille, qui quærit, quem deuoret, non in ea latitans, ſed antequam illam ingrediatur, occiditur. Parthenium potius Arcadiæ nemus dicamus, in quo Virgines illibatis animis, atque corporibus exercentur venationi ſanctitatis, & gloriæ. Sed in tam ampla congerie eos tantum arborum truncos adeſſe cerno, quibus olim Dei Sanctuarium exornatum fuit. Fabricatur enim numini ſacrarium cuius primariæ partes nonniſi Cedrum, oleam, palmam admittunt.

Et

Et cupressus quidem non apparet, sacra nempè Plutoni est; nullus hic truncus, aut stipes, nulli rami, nullæ frondes sub Ditis potestate sunt; tanto minus ipsam radicem atque originem Orco sacrari permittendum fuit. Nulla etiam Salix hic cernitur, neque enim parantur hinc vincula, sed libertas asseritur Orbis terrarum. Quòd si hæc oritur, vt mundum soluat è seruitute, quomodo in ipso exortu catenis Satanæ deuinctum erit mancipium? platanus hinc etiam exulat, quæ Solem arcet, & vmbris luxuriat. Regia siquidem Solis hic struitur, nec tenebrarum filia est, mater diei. Illud mirum videri potest, quòd Laurus ipsa excluditur ab hoc opere: fortè, vt ne excludantur hinc fulmina: fulguriri enim dulce, ac salutare est, quando vnus fulminat Amor, qui etiam non perstrepit instar Lauri dum vritur, sed pacatus ardet in pectore.

Plurima cedrus libanotica summam faciet ædificij, nisi fallor: nam cedrinis etiam tignis Arcam ab integro Moses extruxit, & interiorem domus arcanæ partem, laqueato simul tecto, pariete simul contecto Solymi Reges tabulatione cedrina pauimentarunt. Cedrus autem plena, ac procera, nec onerosa tamen, cariem non sentit, tineam non nouit, neque ducit rimam: ea propter simulachra Deorum, & sacras eorum custodias ex cedro antiquitus factitabant; sed & classibus cedrinis dabant se in altum triumphali velificatione Pharaones, & Ptolemæi, Aegypto, atque Arabiæ imperitantes: quibus omnibus dotes, ac laudes Virginis hodie exædificandæ fundantur in primis: pauimentum enim, & basis vitæ eius prima, hoc est conceptus Diuæ incorruptus est, in quo si tineam, aut blattam esse dicimus, blatteramus: & reperire hic rimam frustra conabimur: iunctura Dei est, fissilem Diabolo fuisse quis autumet? grauidanda etiam è Cælo est, minimè tamen gratiis in terris; neq; statuam mutam, aut inanimam vanis Dijs constituet, sed membra viuentia morituro Deo conflabit de suo, cuius in carne, ceu rate vectus in altum nostræ mortalitatis Deus naufragium vitæ faciet morte demersa.

Iam verò præter cedrinas tabulas, virentis semper oliuæ truncos videre est in præparatu materiæ. Nam & Salomon ad Vestibulum sacræ ædis effecisse postes dicitur ex lignis quadrangulis oliuarum, vt in ipso aditu proposita pacis arbore adeuntes inuitaret ceu significans ibi enimverò pacatum iam Numen beneficia mortalibus erogare. Quis ergo credat ipsum aditum nostri delubri, originem, inquam, nostræ Virginis iratum habere Deum, cum ipsa pacis oliua sit, qua præcinget diuinitatis caput, detonso crine gloriæ serui formam accipiens, vt pacificet homini Deum Deus libertatis. Sed & illud de felicis oliuę fortuna tradunt experientes Agricolæ, sterilescere illam continuo si male olentis capri morsu semel comminuatur: cum igitur certò sciamus Diuam nostram fœcunditate mira parituram fructum immortalitatis, ne primoribus quidem labris iniuriam illi intulisse credimus Satanam, Caprum illum tartareum, Ducem sinixtri, damnatiq; gregis infamem.

Verum Cedro, atq; Olea multiplici comportata, ramos palmarum aduehi latos, ac teneros iussit Præfectus operi Virginali. Et sanè si palmas victorum præmia explicari pro foribus antiqui sacrarij Deo iubente curauit sapientissimus Salomon, vt ostenderet non esse illum præliandi locum, sed partas antea Victorias concinendi: nihil est cur viuum hoc penetrale Numinis, Virginem, inquam, perpetuam, in conceptu, qui prima est viuendi ianua, præliari dicamus, cum fugatis ante pugnam hostibus, spirare incipiat cum vita triumphos.

Sed quid tandem singulare signet in Virgine lignea hæc omnis ex cedro potissimum obiecta materies, accipite. E Dauidica stirpe, quam medullam Cedri vocauit magnus diuinandi magister Ezechiel, ex familia, inquam, Dauidis, annosa illa tot veterum Patriarcharum sylua Ioachinus, & Anna prognati materiem ac facultatem membris Virginei corporis extruendis in sanctuarium Numinis tradiderunt.

Iam quid animæ sentienti, atq; intelligenti signandæ præparetur, ex argenti, atq; auri laminis, ærisq. fulgidi ponderibus, quæ præsto hic sunt coniectare licet. Ex argento enim candoris, ac læuoris eximij partem illam pectoris, quæ concupiscendi sedes, & regale solium Amoris est, conflatam esse crediderim. argentum enim quod in lingua sacra nomen à concupiscendo deriuat, Virginis huius amorem notat; qui non ferrea pertinacia durus, sed ad nutum Sponsi mollis & ductilis sequitur Agnum quocumq; se verterit, neq; luto voluptatis terrenæ sordet, sed candoris empyrei pura puta portio supra regiones Angelicas eruta splendet, & splendet quidem non ex face Cupidinis vrente, ac denigrante, sed ex niue illa, qua Christus offulgebit in Tabor regio candidus paludamento. Etenim prima hæc omnium Virgo Virginitatem Deo nubenti vouens, non ad ignem vulcanium, sed in officina niuium, quibus resurgente Christo in Sepulcris ipsis coruscabunt Angelica vestimenta, Amori suo tela cudet argentea longè ferreis potentiora. Interrogauit olim Apollinem Philippus Macedonum Rex bellicosus de ratione vincendi, & responsum audiuit ex Pythia. Vinces ò Rex si pugnaueris hastis argenteis; at nostra hæc regina pacis, ac venię, telis argenteis Amoris armata Cęlum oppugnat, & expugnat Cælites, tum diuini pectoris arcem aggressa Vnigenitum è sinu Patris abripiet prædam pudoris. Sed quid sibi iam velit massa candentis ęris argento proximè apparata facilè est iudicare: alteram siquidem pectoris partem, iracundiæ sedem, ipsum fortitudinis locum in magnanima Virgine substernet. æreas enim tamquam robori militari aptissimas loricas, & galeas conflabant antiquitus, neq; arma Homerus, nisi ærea magnanimo Achilli procudit. Et Gabriel inter optimates Cælitum primi nominis Angelus bella denuncians, ostendit se compactum æreis bracchijs Danieli. Nostræ igitur etiam Virgini æs triplex circa pectus erit in re trepida pugnaturæ; non illa terrenda minis, non flectenda blanditijs, non trepidatura periculis, in ruinis alta, atq; magnifica, in ærumnis, & squallore formosa, iuxta crucem crucianda, non incuruanda, stare ibi videbitur vbi iacent alij. & ancyle quidem Martis è Cælo in Vrbem Romam lapsum credidit antiquitas, vt eo bellicrepa saliorum saltatione iactato commoueri Roma non posset. clypeus hic enimverò temperatur diuinitus, quo Martem, & cum Bellona Deorum omnem exercitum debellabit hæc Virgo non Vrbem modo Romam protegens, sed cęlestem exornans Hierusalem vniuersam. Verum laminæ auri supersunt nobis in materiæ propositæ apparatione secunda, quæ cum super inductæ olim partibus omnibus Hierosolymi sacrarij fuerint à Salomone, satis indicant nobis supremam Virginis efformandæ mentem, cui membra subduntur omnia, auream planè futuram. Quòd si Regum animos haustos ex Deo, fictos ex auro rectè volebat Plato, quis non Reginam Cælestium fateatur puellam, cuius pars potissima ex auro de Cælestibus venis excerpto paratur. Et Nazzaræi quidem sicuti lacte nitidiores toto nimirum corpore fuisse dicuntur, ita toto vertice splendidiores ebore antiquo perhibentur, cuius color pallescebat in aurum, si purpuræ, minijque fucus accessisset operoso veterum artificio. Quin etiam in Aula Salomonis adolescentes cęsariati ramentis auri probatissimi spargebant sub aurora cæsariem, vt imitatione leuissima, sui Regis adularentur capillis, qui certabat cum Sole de crinibus. Sed Auroram, & Solem vincet lumine, sapientia verò, & pulchritudine Salomonem mater hæc vnica Nazzarenorum, hoc est Deo dicaturum mentium. Eius enim primum diluculum, seu conceptum illustrem non ramentis auri, hoc est recrementis terræ, sed diuinis virtutibus, gemmis, inquam, in Cælo nascentibus illustrat Deus.

Adest enim tertius iam paratus, pretiosorum lapidum infinita quodammodo series, fundamento naturæ iam posito superferenda, quibus ad Cęlum vsque molem Virginalem eriget diuini Spiritus Amor, vbi Filij sapientia Ideam monstrauerit operi, formamque præscripserit. Quæ sanè omnia cum nostræ naturæ vim luce, ac pretio super-

peruadant, eloquentiam relinquunt in tenebris, & silentium faciunt pretiosum. Sed inter tot berillos, atque topazios hyacinthos, & margaritas, aliosque lapides, & mole, & pondere, virtute, ac pretio decumanos, pyropus ille medius tenebras mihi mentis discutit, linguæ taciturnitatem abrumpit. Eius quippe magnitudo Mundum exuperat, eius lumen vmbram habet quicquid est Solis, ac Syderum, ardor eius Seraphinorum incendia comprehendit. Quid hoc igitur esse dicemus? cara mihi non sit hæc gemma: nisi Virginis charitas est, quæ supernis Diuinitatis nata radicibus despectat infra se positam fortunam, ac virtutem omnem mortalium, & immortalium.

Quod si diuini Patris hoc opus, maius quiddam, & altius plus multo est, quam nos humi strati aut extollere dicendo, aut sustinere cogitando possimus: saltem quomodo fabricam ipsam ex empyreis hisce gemmis componendam in exemplari disponat architectans Filij sapientia, audiamus.

FILII SAPIENTIA FORMAM PRAESCRIBIT AEDIFICIO

ORATIO

A FRANCISCO IGNATIO TONELLO ROMANO

Habita Græcè, & Latinè ſic reddita.

TANTO ſumptui, & magnificentiæ Patris amplisſimi largitoris in comparanda materie pari prorſus artificio reſpondet in conſtituenda forma Aedificij Sapientia Filij modulatoris. Sua res hic agitur nempè: pro domo laborat, cuius cum ipſe futurus ſit habitator, ac dominus, ex eius profectò animi ſententia extruendi operis figura, dimenſio, diſtributio, modus ædificandi, locus ædificij accipienda fuerunt. Et figuram quidem quadratam ſelegit ſibi. Etenim ſicuti Sapientia dum ſpatiàri cupit, Orbes amare dicitur, Gyrum Cœli ſola ſolita circuire; ita ſi commorari velit diutius, quadratum parare ſibi domicilium conſueuit. Arcam enimvero Moſis redegit in quadrum, tum quadrauit & Salomonicum templum, cæleſtem demum Hieruſalem felicitatis æternę Regiam quadrata forma diſpoſuit. Miram quippe æqualitatem, ac dimenſum partium figura hæc in puella naſcitura deſignat. Quoties enim, & in quamcumque partem cadat, ſemper ſui ſimilis eſt: ſibi autem valdè diſſimilis eſſet hæc Virgo, ſi primus eius hodiè in vita poſitus per communem originis culpam obliquus caderet, cum cætera illius omnia rectè ferantur ad normam.

Iam dimenſio totius operis non herculeo paſſu, non gygantæa decempeda, non Angelorum aureo calamo finietur: ſublimitas eius Gygantum voto ſanior, atque felicior, æterni Patris non ſolum domum, ſed ſinum, & cor ipſum pertinget: profunditas verò infima Satanæ clauſtra perrumpens, eius pectus infringet, & obruet, qui non vt Enceladus, qui ſubiectus Ætnæ concutere Trinacriam ſubinde dicitur in fabulis, ſed tentet, ac pertentet, licet, quadratum hunc montem excutere velle, opprimi eſt.

Iam longitudo operis, decurſus & ordines ſæculorum omnium fama, & gloria complectetur, latitudo verò ditionis, regionum omnium capita, nationum omnium pectora continebit.

Diſtributio partium duplicem ſequitur Hieroſolymitani templi menſionem. Et penetrale quidem interius quod Sanctum Sanctorum dicebatur, ſinus eſt Virginis, locus vni ſummo Antiſtiti conceſſus, ei nimirum, qui ſolus eſt Pontifex futurorum bono-

bonorum segregatus ab impijs. Exterior verò domus, quæ Sanctum vocata patebat & cæteris, externa præsefert nostræ Virginis officia, & faciem illam virtutum omnium coloribus foras expressam ex intima diuinæ gratiæ cum animi dotibus temperatura.

Et nulla quidem in Templo veteri porta vergebat ad Occidentem: contendunt tamen aliqui nostram Virginem prius occasui patuisse per culpam, quam Solis ortui per gratiam aperiretur. At cur ex præscripto Ezechielis ianua Templi renouandi sita ad Orientem occlusa omnibus esse debuit, vt Deus Israel vnus ingrederetur per illam, si ante Numinis ingressum Diua Mater dare Diabolo debuit aditus primos?

Sed & propria templi olim ædificandi ratio fuit, vt nulla percussio mallei, nullus ferramentorum strepitus audiretur. Profectò si in efformanda Christi Parente primæuum crimen excutiendum esset, non sine commotione, & fremitu Satanæ, caput eius contunderetur in conflictu Gratiæ. Denique & locus Aedificio nostro præscribitur in vertice Montium, non, inquam, in valle cuius immensa vacuitas replenda sit immani substructione Salomonis, vt in Hebræorum sacris Aedibus accidit: nulla enim hic inanitas præfuit, numquam priuatio tollenda gratiæ, nunquam explenda Lacuna originis vitiatæ. Non ædificabis domum tuam in iniustitia. Lex æterni Numinis antiqua fuit Prophetæ lamentabilis ore fatidico promulgata. Quid ergo? nonne secum ipse pugnaret Deus, immutabilis illa dictorum, factorumque constantia, si prçstantissimum omnium sibi construens çdificium fundamenta poneret in crimine!

Quod si montes integri auro ex obryzo dignam Deo aream substrauerunt, superest, vt qua ratione, atque opere diuinam attollat fabricam diuinus Amor ad cytharam audiamus.

SPIRITVS DIVINI AMOR EXTRVIT

Ad citharam ædificium.

EVCHARIA.

CARMEN EROPARTHENICVM

Habitum

AB ALEXANDRO MOZZANO CORRIGIENSI.

Trimetri Heroici, cum Trochaicis Canonici omnes.

QVAB noua gemmatis fabricatur machina muris,
Regia num Solis? certè lucentior astris
Materies daret hac fastigia digna Tonante;
Nec mihi vana fides. ANNAE intra septa parentis
Scilicet æterne substernitur Area moli
Mox regnanda Deo, statio tutissima Diuis.
O' mihi si hac olim pretiosa per atria paruus
Angulus obueniat: spernam tecta ipsa Neronis.

Sed tecta superum foribus abruptis patent,
Magnas & vndas gentis ætherea vomunt.
Diuinus aliquis Dædalus Cæli fabros
Adducit operi. quanta classis Cælitum
Astris vadatis stabili spirans Deo
Inane lictus plebis humanæ petit?
Quis ille medius puberes inter greges
Mytratus altè ducit inuestes choros
Oculosque festos, & triumphales genas
Exponit Orbi, cordium victor recens?
Spirat beatos halitus, Zephirum reor,
Non est sine aura: flamen est. Austrum sapit.
Boream repellit scilicet, hyemem fugat, Cant. 4.
Sed melior Austro: quippe nectareo impetu
Procellam in Auram vertit, in cuius leui
Facundus Aura sibilo eloquitur Deus. Iob. 29.
Iam circum amœni verticis flauas comas 3.Reg.19
Discriminatus ignis in flammas breues
Linguam frequentem luce partita rotat.

Agno-

Act. 1. Agnosco Amoris tesseras: vibratili
Hac lingua, Honesti nobilem causam mihi
Iam iam perorat: ventilatus ex Deo
Amor est, Amorum conditor, Diuum Deus.
O nos beatos funditus: nos hic petit,
Nos hic amamur: pectoris nostri bono
Demissus astris ludit in terris Amor.
Nos mallem vt ipsa in astra sublimes daret
Quam desiliret ipse. Sed nostrum audiit
Ecce ille votum. Machinam scansoriam
Opus Gygantum mentis at sana potens
Anna in parentis architectatur solo,
Vt mole Cælo propius admota vndique
Prensare superum tecta mortales queant.
Verum quid illud? pendulam ex humero chelim
Cur expediuit cantui? certe hoc agit.
Thebarum vt arces fertur Amphion canens,
Troiaque muros architecta barbito
Fundasse Apollo: saxa pierium ad melos
Aurita, saltu rytmico de rupibus
Cum lapsa ierunt impetu harmonico obuiam:
Vt fabula, inquam, garriit, sic Veritas
Instat canora vocis artifici opere
Cytaraque colludentis alterna vice
Sistere Tonanti tecta, posthabito æthere
Colenda superis. intulit cordas Lyra
Antiqua Vatum natio: his resonantibus
Si cecidit olim Ierico, nunc surget Deo
Textura melior arcis humana ocyus.

Iof. 8. Quid ergo cessat? vota subsiliunt mihi
Cum corde in aures, carminum excrucior siti.
Incipe ô pacis Lyrista, machinator Virginis,
Cordis aura sospitatrix, funde amoris habitum:
Vna vox enixa Mundum est, vna seruet perditum.
Dira serpens heu momorbit stirpem Adæ radicitus,

Gen. 1. Viperam disrumpe cantu, pessimam excanta feram,
Prome canticum salutis, dumque promis canticum,
„ Quæso te, fibras lacesse cordis intentas mei;
„ Vnus hic cantantem Amorem barbitus viuens decet.
Audimur: exorditur optatos modos.

Gen. 24. Quam bene, Parthenidum decus immortale, Rebecca
Prolem Abrahæ thalamis olim ductura beatis
Ad sponsum patriis egressa penatibus vltro
Munera non Matris retulit, nil sede paterna
Extulit Abrahami externis solum inclyta donis;
Sic neque de patriis Adami sordibus vllum
Auferet hæc Virgo munus nuptura Tonanti
Sed neque matrescit genio, inuiolabilis Eua,

Gen. 2. Nec minor Euam est, quæ digito fabrefacta superno

Ortum

Ortum illibatum costa de virgine traxit.
Numinis hic thalamus sponso ditescet ab vno.
Ecce igitur sternat sapphirus nubilis auro
Grande pauimentum guttata frequentibus astris
Nil terrestris habet, Cælo sed concolor veni
Par Aellis assueta Deo est sapphirina sedes. Exod.24.
Aspice. sonoro verba dum tactu mouet
Fidicem amandi, mira res, celeri gradu
Diuulsa proprijs sedibus quamplurima
Sapphirus vltro intexta, primæuum sacro
Fundamen operi statuit ad numerum inquies.
Nil potuit opportunius: nam scorpij
Sapphirus ictum spernit, haud morsum timet
Nocet venenis, sanitas impos luis.
Quid ergo gemma hæc? GRATIAM merito notat
Qua prima cordis vita viuentis Deo
Regnare virus Tartari secum haud sinit.
Igitur origo salua..io. feliciter.
Sed nox me inumbrat nubila, illunis, negrans.
Parge nunc vmbrarum abactor, luminum parens Amor:
Si redibat prima gnato lux canente Memmore,
Tu redemptæ lucis autor, matris Aurora faber,
Pelle concentu tenebras, dumque concentum moues
,, *Quæso te, fibras lacessesse cordis intectas mei,*
,, *Vnus hic cantantem Amorem barbitus viuens decet,*
Atque ecce Amor canorus instaurat melos.
Quam bene magnanimo florescens Sara marito Gen. 18.
Fruge tamen nulla (triplici super hospite postquam
Non bene risisset) fidei lustrata beatis
Iam tandem radijs, sterili se credidit aluo.
Gaudia prima viro promissa in prole daturam,
Credula sed melius Diua hæc matura Pudori
Ocyus, ac tutò Paranympho innititur vni. Lucæ 1.
Illa anus: hæc tenera, effeto fæta illa marito.
Hæc nullo fæcunda viro: tamen affore matrem
Et putat, & se operi sponsat, sed me vade facti.
Illa metu mentita: premit verum omne sub vlnis
Cunctorum Domina hæc vni ancillata Tonanti.
Hæc dum per auras explicat ludens Amor,
Cernitis? Iaspis propera, cui semper fuit
Delata pretij dignitas antiquior
Magicè velut cantata procurrit prior,
Campago magnæ prima sapphiro addita;
Nodare cinctus docta, transluces simul,
Simul est opacè solida, visorem potens
Purgare sensum, lumen & acuere efficax.
Hæc nempe, summis ima qua concopulat
Cæcutientum luminum collyrium,
Hæc qua penetrat Solis empyrei iubar

Hæc

Hac nocte rerum, splendidè nigra, lucidè
Obscura, natu prima Virtutum, est FIDES.
Sed quis mihi altum pectus horrificat metus?
Desperat animus, Ditis incubuit tremor:
Perge tù fortis cadentum suscitator pectorum;
Exod.14. *Corde firmo quisquis audet in Gygantes Tartari*
1.Reg.16 *De tuæ spei papilla Spiritus magnos habet.*
Tù Dauidem implesti amæno Gratiarum anhelitu,
Cum canori martis ausu per Salutis Regiam
Dite toto egit triumphos Regis intra pectora.
Nunc sonoras prome vires in Dauidis Regia.
Tertium nectar propina, dumque nectar elisquas,
,, *Quaeso te, fibras lacesse cordis intentas mei;*
,, *Vnus hic cantantem Amorem barbitus viuens decet.*
Iudith.8. *Annuit Amoris numen: occentu lyræ*
Mansuescit aer carmine liquescens pio.
Quam bene, cum tremerent syrio quatefacta tumultu
Corda Patrum, extremas Holoferne vrgente ruinas
Montibus obsessis, meraris Betulidos alta;
Progenies Iuditta, horrentibus aspera setis,
Terrenis ieiuna epulis, sed lauta beatis
Cæli delitijs, confidentissima surgit
Vnica de numero; radiat spes inter ouantes
Formosis armata genis; hinc fortis in actu
Iudith.13 *Suscitat æternum sopito in marte triumphum.*
Ardet splendidius nostra hæc, felicius audet.
Cant. 6. *Virgo inter stygias imperturbata phalanges;*
Illa orbata viro; sponsum hæc circundat amantem,
Illa genis fucata Ducem alta in nocte fefellit;
Discutit hæc fraudes Soli contermina: Iudith
Spem vocat è Cœlo: proprio hæc de viscere promit
Spem superum, miseris regalia fata propinens.
Iudit.13. *Sopitum comitante Abra necat illa Dynastam,*
Centum Erebi vigiles hæc fulminat vna Gygantes.
Videtis? his dum cantibus ventos ligat
Nodus hic Amorum; soluit harmonicum impetum
Plurima smaragdus, dulce mandatum exequens
Cythara imperantis, fabricam captam integrat.
Matrice prodijt anea, ferri ictibus
Inuulnerata hæc gemma, gemmarum vigor:
Spondere fructum censeas; ita frondium
Superans virorem recreat obtutus graues,
Scilicet æbenis viribus; contra impetum
Erebi furentis, æthere nixa ingruit,
Viridisque semper, languidos sensus ciet
In astra votis dulce lambens præmium.
SPES illa Olympo destina, in Olympum redux
Sed maius aliquid vrget, humanum supra
Morem, modumque: Virginalis Dædalus.

Res.

Res, credo, Amoris agitur, extremam aleam
Iacit: en amantis Numinis pratoria
Cohors, amorum factio seraphidum
Nutu canori Regis accita exilit
O peri volaturire quampromptissima:
Expectat ictum barbiti, atque ille incipit.
Quam bene pacata Salomonis in indole, prima, Cant.
Et media, & postrema trahit suspiria dulcis
Sunamitis? amat Solyma Regina Iuuenta
Sceptro ingens, virgaque potens pastoride, Nympha.
Sed multo hac melior, plenis mihi nubilis annis
Nec nata, en fruitur confectam sanguine dotem.
Illa nigrans vultu, Sole infuscata maligno Cant. 1.
Quaritet vt sponsum, viduatis noctibus errat: Cant. 3.
Defert hac proprio viuentem è sanguine Solem
Viua ipso, nil noctis habens, pars prima diei:
Illà sedens custos vuam cum vite relinquit Cant. 1.
Pradam auibus, sponsique graues vix effugit iras:
Contra hac delicijs Calo autumnante beatis
Nec botrum grauidis finit effluxisse racemis.
Illa inter noctis vigiles frustra instat amanti,
Mox lectum cum pigra colit, declinat amator: Cant. 5.
Hac solem complexa vigil, sopitur in vlnis
Numinis, haud vnquam sponso exoluenda recincto:
Nempe illum primis iamnunc radicibus hausit.
Hac ait. Amores interim seraphides
Ad numerum anheli, rythmicis volatibus
Dedere plausum: tum pyropis aggerant
Molem beatam: thalamus en surgit graui
Pratio excitatus, fulgurant carbunculi.
Quid hic pyropus multiplex, gemma vndique
Exterius ardens, intus ardescens magis?
Qua noctis expers, imbre calesti sata
Sapphiro amicè, & vnicè connascitur,
Ipsisque in vndis obruta haud extinguitur?
Non carus Astris ipse sim, ni CHARITAS
Hac est gemella GRATIAE parelia.
Regis beati sponsa gemma hac vnica Ps. 44.
Interius omnem gloria sumit modum,
Rorante Cœlo flantis hac soboles Dei
Nullaque Ditis arte contrectabilis
Stygijs ab vndis germinat victrix faces.
Sed dum pyropos laude prolixa libens
Pertracto lentè fulminum penna ocyus
Consulguriti Calites medullitus
Amore Diua, Diuus & diuum hic Amor
Saltu, & canore Virginalem machinam
Duxere in Astra. spirat harmonico halitu
Amor ipse, magna laudis antiquas nurus,

Annam,

Annam, Rachelem, Deboram, *Agarrem*, *Liam*,
Abigaillem, *ſephoram*, *Eſtherem*, *Rutbim*,
Aliaſque tum confluge pretioſa irruit
Texturam in omnem varia gemmarum ſtrues;
Candoris, *ac ruboris autor ſardonix*,
Terror ferarum ſardius, *Solis genus*
Chriſolytus, *& ſexangulo vultu inclyta*
Berillus imo viſcere exorbens iubar,
Chriſolampis alta noctis illuſtrans genas,
Roſa leui ſuffartus amethiſtus, *adamas*
Nullo Cyclopum malleo quaſſabilis,
Et aliæ, *& alia purpurantes*, *candida*
Stillæ, *atque* Stellæ *Cælitum*, *flores manis*;
Innumera laudum decora, *virtutum gradus*
In Virginali mole pergunt ocyus
Ad cor Tonantis vſque quid te poteſt ſupra?
Sed *ſi beatis nonniſi hoc gemmis datur*,
Inſerere Diuæ *ſemet humani ſtatus*,
Incude Amoris, *iura diffingam omnia*,
Erado mores hominis, *in gemmam induor*.
O' *liceat vtinam*. *Diua*, *qui cordis vices*
Fingis, *refingis*, *igne*, *quo non fulmina*
Fabricas Tonanti, *ſceptra ſed Amanti Deo*
Paras in hominum pectora Deus, *atque Amor*,
Refunde pectus, *crimen emenda vetus*
Naturæ, *in vnam verte me gemmæ indolem*.
Rubrum in pyropum migret hic ſanguis, *nouo*
Ab igne Diuæ *dulce concretus mea*.
O' *ſi ſmaragdus commodet genium meo*
Lentori aquoſo; *vota reuireſcent mihi*
Oculoſque feſſos ſceleris inſpectu mei
Recreabo magnæ Virgini. *quid ſi aurea*
Topatiorum forma perſpicua vndique
Conformet artus? *intimis* Solem *meum*
Bibam medullis, *imo iam totum ebibi*;
Molleſco iaſpis, *vireo iam ſmaragdinus*,
Maris colorem refero berillus, *mei*
Maris calorem potius in venis fero.
Dum corde prono Virgini ſtudeo vnicè,
Contraho colores ætheris ſapphirinus,
Totus, *& in auro ſum merus topatius*,
Quin totus ex illa ardeo carbunculus,
E rupe cordis integrum gemmarium
Conflaui ad ignem hunc. *igitur ipſam in fabricam*
Accurro, *Amoris & lyram*, *& cantum audio*,
Valete vos: *conſiſtite*, *vt lubet*. *tamen*
Hoc illud vnum edico: *ni mecum ocyus*
Domum hanc ſubitis; *vitam agetis peſſimè*
Sub dio, *& imbri*, *& æſtibus paſſim obuij*.

FOETVS

FOETVS ALCYONIS SIVE DE IMMACVLATO CONCEPTV VIRGINIS

LVSVS HARMONICVS

In Metrice Confusanea.

MELOS PRIMVM.

Pluto. Chorus Gorgonum, Harpyarum, aliorumque Tenebrionum Tartari.

Pluto. *VBI præda de venatibus*
Mundi nunc præsto est? venter Plutonis amarus
Male feriatam iam diu bilem coquit.

Vnus ex Ch. *Imo belluatur: quicquid errat montibus*
Pinguis ferina, quicquid in sylvis latet
Aut salit in fluctus, appellit dentibus Orci.
Lepores, onagros, capreas, ceruos, sues
Amor, voluptas, ira præsternit tibi.
Sanguine dat potum Mauros, Cytheræa saginat.

Pluto. *Insulsa, iners, ac putida*
Plutonis stomacho terrestris, aquatilis esca,
Quin datis è Cælo prædam? mihi credite, sola
Cæli præda volatilis
Orcum saginat molliter

Chor. *Mollior at nostro præda hæc elabitur vngue:*
Terris relictis esca, quæ Cælo meat
Seruatur vni nectar empyreum Deo.

Pluto. *Hoc agite, amabo. Nuperus ad aures tulit*
Nuncius hæc nostras. instat Iordanis ad vndas
Alcyonis fœtus, fœtum sibi destinat Æther,
Quo nulla esca sapit totis mihi lautior astris.
Cælo paratur illa: sat notum est mihi
Ingenium Alcyonis: Iam ditis nubila vultu
Discutit, & Cælum pellecto Sole recludit.
Fœtura in ista scilicet
Iam facit abortum gloria Rector stygis;
Non tumultus, non procellas iam licebit tollere.
Nullus Erebi Tenebrio

Implicabit iam tenebris cæca mundi pectora.

Chor. *Quis vetabit?*

Pluto. *Fœtus vnus, qui serenat sydera.*

Chor. *Non feremus, conde legem, iussa confacessimus.*

Pluto. *Vos ego contestor blandum genus Harpyarum*
Et vos venantum clarissima turma Latronum
O' liceat vestra hoc vnum mihi fraude rapina,
Tantam ut lautitiam labris primoribus haustam
Prægustem primus: libatam sumat Olympus.

Chor. *Ex quo cælestes Adæ populatus honores*
Duxisti meritos pritura est stirpe triumphos.
Omnis origo tua est: hoc tibi lege licet.

Pluto. *Sed non tenentur legibus* Reges *suis*
Anna etenim, & Ioachim
Hac anus, ille senex qua fiunt lege parentes?
Exitium hic aliquod fallax mihi fatat Olympus.
Ad prædam, ad prædam Alcyonis properate frequentes
Gorgones, Harpyæ, Titanum factio discors
Cingite inaccessos numerosa indagine saltus.
Perge Tartari caterua, Dite toto conuoca
Cerbero natas trifauce copias triguttures,
Dente curuas, Luce toruas, cornuatas vertice,
Mitte vulgus mugientum Dite de boario,
Sed potissimum ferarum rugientes Principes.
Catulum leonis, suspicor, pupa hæc dabit
Da leones, da leænas, mille in vnum belluas
Pardaliseas da leænas, da leones barricos
Sub maligna nocte cretos, pessimo interlunio.
More miro bellu osus Pluto fit venaticus
Sint Leones pro molossis, pro catellis Alcidæ;
Vngue discerpant patronos incubantes fatui,
Obuios quosque trucident calle nostris libero;
Ad prædam, ad prædam Alcyonis properate frequentes
Et laqueos, & tela, feras, & retia, flammas:

Chor. alternis. *Adest hyena Tartari: gliscit in Alcyonem*
Adest leæna Tænari: rugit in Alcyonem,
Inferum brutos maniplos nocte tota extraximus,
Tauroleænas, Pardoleones,
Et leonides catullos,
Et leonidum leullos, cum leis leunculis
Africa mirante natos, Cybbia intermenstrua.
Sunt Pytonides draconistæ
Sunt Draconides cerberistæ
Sunt trilingues, sunt trifauces, sunt feræ tripectores.

1. Chor. *Ecce tibi lora tenacia de Typæi vinculis*

2. Ch. *Ecce tibi tela ferocia lota Nessi sanguine*

3. Ch. *Parcarum habes atrocium*
Adamantino de stamine retia mille

4. Ch. *Mille flammæ ventilantur de Megeræ incendio*

Sunt

1. Ch.	*Sunt laquei mille hic: præda petita mea est.*
2. Ch.	*Mille sonant tela hic: præda petita mea*
3. Ch.	*Retia mille fero: præda petita mea est*
4. Ch.	*Mille faces iacio: præda petita mea est.*
Omnes.	*Mille feras laxo: præda petita mea est*
	Mea est, mea est, mea est.

MELOS SECVNDVM.

Amor diuinus. Ghorus Epheborum amantium, siue Seraphicus. Chorus Ephæborum sapientium, siue Cherubicus.

Amor.	*Procul ite iam procellæ, cedite terris*
	Procul æquoris furores, cedite ponto
	Procul ætheris fragores, cedite Olympo.
Ch. alternis.	*Terris procellæ cedite*
	Ponto furores cedite
	Cælo fragores cedite
	Cedite terris, cedite ponto, cedite olympo.
Amor.	*Furor hic vnus feruor* Amoris,
	Fragor hic vnus plausus honoris.
	Ite venti: nidulatur Diua pacis Alcyon
	Fœtat astris, fœtat vndis, fœtat Orbi gaudia.
Chor.	*Terrarum votis placidus lentescit Olympus*
Seraph.	*Astra remollescunt dum spirant nectare Amoris*
Chor.	*Anna salictum sterile fœcundat Deus:*
Cher.	*Iudæ sceptrum oritur veteri* Iordanis *in alga*
	Non eget ille mari: fœtus hic est MARIA.
Ch. Seraph.	*Caterua amantum flaminum dulcissimo*
	Incubuere mari, teneroque dedere tumultu
	Nymbos ambrosios tempestatesque beatas.
Chor.	*Fallor, an armisonam*
Cher.	*Cerno procul stigio glomerari puluere nubem?*
	Agnosco fraudes. nidacem Pluto rapinam
	Venatu, aucupio, piscatu perfidus vrget.
	Cernit vt greges triformes rugientum promouet?
Ch.Ser.	*Trinis vsque adeò faucibus binniunt*
	Trini Tonantis vnico triclinio.
Amor.	*Sed properent. faxo istbac, illis*
	Fiet cicutis esca nocentior
Chor.	*Expedite hic tela Amores, tela sint triflammea,*
Cher.	*Hostes in trifidos arma trisulca decent.*
Ch. Ser.	*Non Auerno hæc tela quadrant, tela sunt hæc aurea,*
	Velites Amoris armis militant innoxijs
Amor.	*Non Amoris ista, non est. est furoris victima.*
Ch. Ser.	*Imo si toto fraudes Acheronte patescunt;*
	Vos mentis alta fertiles,
	Ingenij proceres, conliuio aureum

Omnite Cherubico è senatu.
1.Chor. Si pluto quondam fraude victrici tumens
Cher. Aurora in ipsa Gratia
Euam fefellit grandiorem fœminam;
Fallatur vna in pupula
Hebetatus, excæcatus in meridie.
Diuum Alcyonis nidamentum
Vallabimus tenebris.
Latebra est Tonantis Pupula hæc: diuina res;
Ergo cingatur tenebris, plurima & caligine.
Nubilosos belluones expleamus nubibus.
2.Chor. Noctie [illegible] noctulinos, somniantes somnijs,
Cher. Tenebris tenebriones
Agglomero, nebulis nebulones.
3.Chor. Conduplicans nigrorem
Cher. Noctis, atrabo nigellos noctis atra dedalos.
4.Chor. Has ego tartareas
Cher. Amphisbenas noctuabundas
1.Che C. Has ego talpas reptabundas
4.Che C. Cæcuitantes occæcabo.
2.Che.C. Et Cæcilias excæcabo.
Chor. Nubilosos belluones oppleamus nubibus
Cher. Ne videant, quò se Alcyonis futura recondat,
1. Cher. Nos interea dum tænareï
Ser. Lumbrici in vmbris Lubricant teterrimi,
Circa nidum mille rotati
Fœtum Alcyonis numine fœtum
Mundi tutelam tutabimur agmine denso.
Ch.Ser. Penna leuis, non cura leuis, custodia Diuæ.
2.Ch.Ser. Vallabo Diuam banc vlnarum præside cinctu,
3.Ch.Ser. Præbebit famulata meum tentoria pectus
4.Ch Ser. Mutua pennarum, clypeum, textura parabit
1.Ch.Ser. Galeam parabo pinnulis immobilem,
2.Ch.Ser. Pennas mouebo, vt arceam
Fucos nectarea procul a dulcedine Cellæ;
3.Ch.Ser. Aggerabo hanc Arcem Amoris, conglobatis osculis
4.Ch.Ser. Corde tela iam parans cominusque, & eminus
1.Ch.Ser. Corde toto velitabor, missili suspirio,
Corde, quo balista nulla, nulla prorsus machina
Maior est in toto Amoris apparatu bellico.
Ch. Ser. Hanc Amores pupam, amantis grande gestamen Dei
Contegemus, protegemus ore, pennis, bracchijs
Labro amanti, corde hianti
Osculis, suspirijs,
Amor. Nil opis indigeat vestra, me præside rerum;
Et prora, & puppis, vallus, & agger ero.

Amor diuinus, Chorus Seraphicus, Chorus Cherubicus, Tenebriones Tartari cum Gorgonibus, Harpijs, Cerberis Cerberillis &c.

1. Tenebrio.	*VNde tenebrosa hæc Solis in vultu lues?*
	Qua clade interijt dies?
	Timeo subitas
	Noctis factitiæ pseudotenebras.
	Infuscatur dolus hic aliquis.
	Vespere non prodromo nox intempesta praiuit?
	Succedet infortunium,
Chor. Cher.	*Mala si tantum bene præsentis,*
	Es, bonus hariolus; hariolare tibi.
2. Tenebr.	*Sol est solifuga hic, Luna est illunis, Olympus*
	Atrauit frontem. iam nobis concolor æther,
3. Tenebr.	*Nox Auerni, nox Olympi sunt gemellæ compares,*
	Nunc profectò fiet orcus consobrinus ætheri.
Chor. Tenebr.	*Vicimus, ò socij. Re non gesta, gestire licet,*
	Orbus Orbis plaudit orco
	Nos victores, fuscus Olympus
	Dum gemit, ingeminat,
Ch.Che.	*Sed vos manet triumphus in gemonijs.*
Chor. Teneb.	*Belle est, opipare est. noctis in regno sumus?*
	Regnamus ergo, Sydera dederunt manus.
	Regnant accipitres; nostra columba est.
	Bene sit miluis; Alcedo nostra est.
	Bene vulturibus: mortua præda est.
Chor. Cher.	*Accedite huc, accedite.*
	Hamata sunt, viscata sunt hic omnia;
	Bene sit turdis, bene sit merulis.
	Accedite huc, accedite.
1. Tenebr.	*At vos Erebi congerrones*
	Quid cessatis? nidum Alcyonis; nidum Alcyonis
	Inuolate, excerpite.
2. Tenebr.	*Neque nidus hic, neque nidor est nidi vspiam,*
	Nox vna nidulatur vmbras noctuis:
Amor.	*Dum ventriosa Tartari passim cohors*
	Reptat per vmbras lubricanti margine,
	Hinc ego substituam plumas, pennasque puellæ
	De nostris alis, vt quo sit temporis vno
	Edita puncto, possit eodem
	Tollere se in Cœlum, Stigiosque eludere casses,
	Vos interea, vos Seraphidum
	Plumosa cohors, aptate habiles,
	Stamine sydereo textum plumatile Diuæ.
1. Tenebr.	*Indagate, inuestigate.*
	Fœtum Alcyonis. Vbi tu Sorex?
2. Teneb.	*Non reperio farinam.*

	Tot mihi friauit, furfures
	Nebula hac oculis magis atra meis.
1.Teneb.	*Quid agis Lurco?*
3.Teneb.	*Non reperio dapinam:*
	Tanta hic caminus fumigat fuligine.
Ch.Che.	*Absque fumo canitabis, stulte fumi venditor.*
1.Teneb.	*Quid deglutis? Quiduè propinas?*
	Sorbillé Rex *bibonum?*
4.Teneb.	*Sorbeo nebulas, pappo tenebras,*
	Tanta nocte meis noctiferis oculis
	Nocturnus inest.
1.Teneb.	*Helluo perge huc. vbi tù tandem?*
5.Teneb.	*Vbi ego sim? qui nullus iam sum.*
	Sed nec moueri remige, aut velo queam
	Sabulone tanto fumida caliginis
	Stomachum saburrat nebula furfuracea hac.
1.Teneb.	*Hunc vbi centipeda es?*
	Centipes nimis gradatim: fuste grandibo gradum.
6.Teneb.	*Non centipes, non quadrupes,*
	Sed nec bipes, nec vnipes:
	Planè hic remansi nullipes.
Ch. Ser.	*Opus alatum: stamina currunt,*
alternis.	*Trama recurrit: opus auratum;*
	Ope gemmata
	Tegmen Auroræ paratur, penna Soli *texitur.*
Amor.	*Hinc ego plena dapsilis aura*
	Per summa rerum vrgebo volatum.
1.Teneb.	*Perij, vt video, cæcorum dux.*
Chor.	*Male sit nidis, male nidificis*
Tenebr.	*Et nidulantum nidulationibus*
1.Teneb.	*Opus est Argo hic, opus est lynceo.*
	Ades huc lynceus introspector.
7.Teneb.	*Talpa sum, non lynceus.*
1.Teneb.	*Vbi nunc Argus viror acutus?*
8.Teneb.	*Cum Coelite, & Strabone, Lusca, & Cæcia*
	Cæcutio, cæculto, lippiturio.
Ch. Ser.	*Repetit. Opus alatum &c. vt supra.*
1.Teneb.	*Quid restat misero mihi?*
	Res enimuero rediuit
	Ad leænas, & leones agminis triarios
	Huc Anubis, huc Medusa promouemus belluas
Ch.Ten.	*Trigridem mitto venaticam promptiorem fulmine.*
alternis.	*Pardalim mitto lunaticam tetriorem tartaro.*
	Mitto iam greges tribuccas disgregatim liberos
Ch. Ser.	*Fabricata iam coruscant mille centum millibus*
	Versicolores laudibus alæ:
	Diua, pennis nixa Amoris, iam volabit Alcyon
Ch. Ten.	*Alcida, leæna curre, strenua curre, vola*
alternis.	*Pardalis, hiena curre, strenua curre, vola.*

Curre, vola Tigrina ferox, Vrsilla, Celerna,
Huc melanchrene Cerasta, cum Lycone, & Cenchria,
Cursitate, conuolate
Hircobarbæ, nigricodæ patrueles Cerberi.
Eia tu Pardaliastes
Eia tù Rinocerastes
Estis prob nimium longa negotia.
Pardalisca, cum Lycisca conquiniscunt, dormiunt.

1.Teneb. *Nil agimus miseri.*
Non mouentur vngue lato pumbleæ testudines,
Pro molossis sunt colossi mole porphiretica.

2.Teneb. *Non mouebis, ni vocabis architectum, & machinam.*

Ch.Ser. & Cher. *Surgit io, surrexit io pupa exilit astris*
Pergit amanti pennata Deo,
Pergit amante afflata Tonante.

Chor. *Cede nox. diem renatum conserenet Alcyon.*

Cher. *Nunc videte, nunc volate tartarinæ noctuæ.*

Ch.Ten. alternis. *O' Dij mali: rem perditam.*
Nunc incipisso cernere, ò factum male.
Video, video, nimis bene video.
Volauit, euolauit.
Prius videre oportuit;
Nunc me esse recum peruelim.

1.Teneb. *Heu nos miseros. volat illa, volat,*
Ecce renascuntur, quas nos incidimus alas
Humano generi pennis maioribus aucto.

2.Teneb. *Acta res.*

3.Teneb. *Non acta res: prorsus infecta vndique.*

1.Teneb. *Visum supra omnem syderum*
Volat Aquila pernicior.

2.Teneb. *Reptabundi nos repedamus*
Flocci, nauci venatores,
Minimi, nihili piscatores
Aucupes teruncij:
Verberones verberandi re peracta ignauiter.

3.Teneb. *At quæ nos tanto tulimus sudata paratu*
Vincula cum laqueis, hami, venabula, casses,
Cuinam futura hæc vsui?

2.Teneb. *Plutoni referes, vt tendat retia gryllis.*

Chor. *Irrisores irridendi*

Cher. *Nunc faceti, & inficeti, ramices disrumpite.*

LAVS DEO.

ROMAE,
Ex Typographia Iacobi Maſcardi,
MDCXXXI.
SVPERIORVM PERMISSV.

Pag.	Lin.	Errata.	Correctio.
8	33	habitum	alitum
	49	Euam	Eua
9	5	veni	vni
	6	Aellis	Stellis
	7	tactu	tractu
	8	fidicem	fidicen
	20	parge	perge
	21	memmore	memnone
10	9	Saluis	Saulis
12	13	maris	matris
	21	diuæ	diue
14	11	eſt	ex
	44	Typæi	Typhæi
15	30	cernit	cernis
	49	conlium	conſilium
17	6	prodrorno	prodromo
18	7	propinat	propinas
	17	Hunc	Nunc
	34	viſor	viror
19	10	pumbleæ	plumbeæ